

**Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка**

Навчально-науковий інститут технічного сервісу

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Підприємницькі ризики»

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Підприємницькі ризики» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 76 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Підприємницькі ризики» є вивчення ризику як важливого елементу підприємницької діяльності, та основних методів оцінки ризиків і шляхів мінімізації їх негативного впливу.

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітньо-професійна програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Період навчання	Рік підготовки - <u>4</u> й, семестр – <u>7</u> й
Обсяг курсу	3 кредити; 90 год, з них: лекції – <u>15</u> год, практичні заняття <u>30</u> год, самостійна робота – <u>45</u> год.
Форма підсумкового контролю	Іспит
Викладачі:	К.е.н., доцент Хлопоніна-Гнатенко Ольга Іванівна

2. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни - надання здобувачам вищої освіти ґрунтовних знань та ознайомлення з теоретичними основами дослідження ризиків підприємств, оволодіння практикою застосування методів кількісної оцінки ризику в умовах ринкових відносин та прийняття ефективних управлінських рішень в ситуаціях невизначеності та ризику.

Завдання дисципліни полягають у підготовці студентів до ґрунтовного розуміння основ теорії ризику та практичне її використання в великих економічних системах, одержання знань по головним питанням теорії прийняття рішень з урахуванням економічного ризику, реалізація яких потребує удосконалення або перегляду стратегії діяльності суб'єктів управління, оволодіння знаннями методів оцінки ризиків, які дають змогу оцінити рівень конкретного виду ризику за певним напрямком підприємницької

діяльності та визначити конкретні шляхи його зниження, вивчення основ прийняття ефективних управлінських рішень в ситуаціях невизначеності та ризику.

Пререквізити дисципліни: базові знання з основ підприємництва, основ менеджменту, контролінгу, економіки підприємства, фінансового менеджменту, організації підприємницької діяльності, підприємницького права.

Компетентності, які студент набуде в результаті навчання:

- здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях;
- здатність до пошуку інформації з різних джерел;
- здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур;
- здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Заплановані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- – сутність ризику та причини його виникнення, класифікацію ризиків та специфіку управління ними в умовах ринкових відносин;
- засоби аналізу та кількісної оцінки ризиків з використанням апарата математичної статистики, аналітичних, експертних методів;
- шляхи та заходи зниження ступеню економічних ризиків.

вміти:

- ідентифікувати економічні ризики діяльності підприємств;
- здійснювати якісний та кількісний аналіз ступеню ризику статистичним та експертним методами;
- здійснювати якісний та кількісний аналіз ступеню ризику аналітичним методом та методом аналогів;
- аналізувати ефективність методів управління ризиком;
- вибирати доцільні заходи з управління виробничими, маркетинговими та фінансовими ризиками.

Методи навчання: практичний, наочний, словесний.

Форми навчання: індивідуальні, групові, аудиторні, поза аудиторні.

3. ЗМІСТ І СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів та тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Загальний обсяг/(кредитів)	аудиторних				Самостійна робота	Загальний обсяг/(кредитів)	аудиторних				Самостійна робота
		Усього (годин)	в тому числі					Усього (годин)	в тому числі			
лекції	лабораторні		практичні	лекції	лабораторні	практичні						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Всього годин	3	90	15		30	45	3	90	6		4	80
Змістовий модуль 1 <i>Теоретичні основи управління ризиками.</i>												
Тема 1. Функціонування підприємств в умовах невизначеності та ризику			2	-	4	5			1	-	1	10
Тема 2. Ризик та його різновиди. Класифікація ризиків			2	-	4	5			1	-	-	10
Тема 3. Якісний та кількісний аналіз економічного ризику			2	-	4	5			1	-	-	10
Тема 4. Методи кількісної оцінки ступеня ризику: статистичний метод, метод аналізу доцільності витрат, метод експертних оцінок. Характеристика експертних процедур			2	-	4	6			1	-	-	10
Тема 5. Характеристика виробничих, маркетингових та фінансових ризиків			2	-	2	6			1	-	1	10
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>			10	-	18	27			5	--	2	50
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 2 <i>Оцінка та управління ризиками підприємств.</i>												
Тема 6. Методи якісної оцінки ступеня ризику: аналітичний метод; метод використання аналогів. Комплексна оцінка ризиків..			2	-	4	6			-	-	1	10
Тема 7 Методи управління економічними ризиками			2	-	4	6			1	-	1	10
Тема 8. Особливості управління фінансовими ризиками.			1	--	4	6			-	-	-	10
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>			5	-	12	18			-	-	2	30
Всього годин	3	90	15	-	30	45	3	90	6	-	4	80

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д/ф	з/ф
1	Економічна сутність та значення ризиків	4	-
2	Основні принципи аналізу ризику. Кількісний та якісний	4	-

	аналіз ризику.		
3	Методика оцінки втрат	4	1
4	Методи аналізу і моделювання ризику	4	-
5	Основи управління ризиком. Способи зниження ризику. Модульна контрольна робота 1	4	1
6	Методологічні основи управління проектами з урахуванням ризику	4	1
7	Ризик портфеля фінансових інвестицій	2	-
8	Ризик та елементи теорії корисності.	4	1
	Разом	30	4

Теми для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д/ф	з/ф
1	Сутність та зміст ризику, його функції	4	5
2	Класифікація ризиків	4	5
3	Методи оцінки підприємницького ризику	4	5
4	Класифікація факторів, що впливають на рівень ризику	2	5
5	Організація управління ризиками в процесі підприємницької діяльності	2	5
6	Стратегія управління ризиками	2	5
7	Комерційна інформація та економічна безпека підприємства	2	5
8	Антикризове управління підприємницькою діяльністю	4	5
9	Механізми та інструменти з управління аграрними ризиками	2	5
10	Інвестиційний ризик	2	5
11	Виробничий ризик	2	5
12	Кредитний ризик	4	5
13	Фінансовий ризик	2	5
14	Методи управління фінансовим ризиком	4	5
15	Функції економічного ризику	2	5
16	Теорія ймовірності – основа при оцінюванні рівня ризику	3	5
	Разом	45	80

4. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Максимальна оцінка за курс - 100 балів.

Оцінка поточного контролю (максимально 60 балів) включає:
відвідування занять – 1 бал за 1 заняття (максимально 18 балів);
виконання практичних завдань – 2 бали за завдання (максимально 30 балів);
модульний поточний контроль – до 6 балів за модуль.

Оцінка підсумкового контролю (максимально 40 балів) включає:

тестовий контроль (включає питання для самостійної підготовки) – максимально 20 балів;

2 теоретичні питання – максимально по 10 балів за питання: 10-9 балів - за повну відповідь, що містить взаємозв'язок основних понять та визначень і характеризується логічним та чітким викладенням матеріалу; 8-7 балів - якщо у відповіді допущені не принципові помилки, відсутня необхідна деталізація; 6-5 балів - якщо у відповіді розкрито сутність питання, але допущені невірні тлумачення; 4-3 бали - студент не повністю розкрив сутність питання, у відповіді допущені грубі помилки; 2-0 бали - якщо у відповіді містяться принципові помилки, або повністю відсутня відповідь.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок за поточний та підсумковий контроль.

5. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу передбачає відповідальність викладача і студента; прозорість оцінювання; інформування та реалізація політики академічної доброчесності.

Порядок зарахування пропущених занять відбувається у формі усного опитування (при пропусценні лекції) та виконання індивідуального розрахункового завдання (при пропусценні практичного заняття). При цьому враховується причина пропуску занять: при відсутності за поважної причини відпрацювання зараховується з коефіцієнтом 1,0, при відсутності поважної причини – 0,5.

6. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Методичне забезпечення

1. Управління підприємницькою діяльністю: навчальний посіб. для студентів закл. вищ. освіти / Левкіна. Р.В., Левкін А.В., Коломієць Н.О., Хлопоніна-Гнатенко О.І. та інші, всього 6 чол. – Харків: Видавництво «Стильна типографія», 2018. – 256 с.

2. Донець Л. І., Шепеленко О. В., Баранцева С. М., Сергєєва О. В., Веремейчик О. Ф. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. Навч. посіб. / За заг. ред. Донець Л. І. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.

3. Партин Г. О. Фінансові ризики підприємства та методи їх нейтралізації / Г. О. Партин, О. А. Бурба // Науковий вісник НЛТУ. Серія : Економіка. – 2010. – № 20. – С. 215–220.

4. Ткаченко А. М. Методи оцінки підприємницького ризику / А. М. Ткаченко, І. С. Якоюсь // Науковий вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2008. – № 1. – С. 136–139.

5. Чуприна І. В. Поняття та класифікація ризиків в підприємницькій діяльності / І. В. Чуприна // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія : Економічні науки. – 2012. – № 4. – С. 187–193.

Додаткова література

1. Івченко І.Ю. Економічні ризики: Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2004. – 304 с.

2. Економічні і фінансові ризики [Текст] : підручник для студентів вищих начальних закладів / А. В. Скрипник, Н. А. Герасимчук. - К. : ЦП "Компринт", 2014. - 415 с.

3. Машина Н.І. Економічний ризик і методи його вимірювання: Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2003. – 188 с.3. Шумпетер Й. Теория экономического развития. /Шумпетер Й. – М.: Прогресс, 1982. – 453с.

4. Гранатуров В.М. Экономический риск. Сущность, методы измерения, пути снижения. – М.: Дело и Сервис, 2010. – 208 с.

5. Балдин К.В., Воробьев С. Н. Модели и методы управления рисками в предпринимательстве. – М.: МПСИ, МОДЭК, 2009. – 432 с.

Internet-ресурси

1. Про підприємства в Україні: Закон України від 27.03.1991р. № 887-ХІІ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/887-12>

2. <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

3. <http://www.zntu.edu.ua/ekonomika-pidpryyemstva>

4. <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/12571/1/%D0%95%D0%>

5. <http://cul.com.ua/preview/12271.pdf>

Шкала: національна та ECTS і критерії оцінювання до визначення рівня знань і навичок

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання:

«Відмінно» (90-100 балів) – студент виявляє всебічні системні і глибокі знання програмного матеріалу, вільно оперує матеріалом, чітко володіє понятійним апаратом, уміє аналізувати і робити висновки;

«Дуже добре» (82-89 бали) – студент виявляє широкий професійний кругозір, уміння логічно мислити, виявляє достатньо системне і глибоке знання програмного матеріалу, чітко володіє понятійним апаратом, проте у відповідях допускаються окремі неточності, які не змінюють суті питання.

«Добре» (74-81 бали) – студент виявляє достатньо глибоке знання програмного матеріалу, володіє понятійним апаратом, вміє аргументувати свої відповіді, проте у відповідях допускаються неточності, які впливають на чіткість.

«Задовільно» (64-73 бали) – студент виявляє не достатньо глибоке знання програмного матеріалу, в основному володіє основним понятійним апаратом, але допускає принципові помилки;

«Достатньо» (60-63 бали) – студент виявляє слабкі знання, у відповідях не точно формулює причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, оперування фактами відбувається на рівні запам'ятовування, допускаються значні помилки.

«Незадовільно» (35-59 бали) – студент виявляє значні прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, у володінні окремими поняттями, не знає більшої частини фактичного матеріалу, не вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, завчивши матеріал без його усвідомлення.